

Föreskrifter

om ändring i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:39) om information som gäller försäkring och tjänstepension;

beslutade den 20 april 2012.

Finansinspektionen föreskriver¹ med stöd av 7 kap. 2, 5 och 6 §§ försäkringsrörelseförordningen (2011:257) i fråga om Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:39) om information som gäller försäkring och tjänstepension att 1 kap. 1 och 2 §§, 2 kap. 2 § samt bilaga 2 och bilaga 4 ska ha följande lydelse.

1 kap.

1 § Dessa föreskrifter och allmänna råd innehåller bestämmelser om

- information som ska lämnas till den som erbjuds att teckna försäkring,
- information som ska lämnas till försäkringstagare och ersättningsberättigade under försäkringsavtalets löptid,
- information som ska lämnas till ersättningsberättigade under utbetalningstiden,
- information om tjänstepension som ska lämnas till ersättnings- och informationsberättigade,
- faktablad för privat individuell livförsäkring, och
- beräkning av geometriskt medelvärde.

2 § Föreskrifterna gäller för

1. försäkringsföretag och utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige vilka meddelar direkt försäkring,
2. pensionsstiftelser som avses i 9 a § första stycket lagen (1967:531) om trygghet av pensionsutfästelse m.m., och
3. utländska tjänstepensionsinstitut som avses i 1 kap. 5 § 3 lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

För en pensionsstiftelse och ett utländskt tjänstepensionsinstitut gäller endast 2 kap. 1 § och *bilaga 1*.

För sjuk- och olycksfallsförsäkring som meddelas som tillägg till en livförsäkring gäller inte *bilaga 2*.

¹ Jfr rådets direktiv 92/49/EEG av den 18 juni 1992 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring samt ändring av direktiv 73/239/EEG och 88/357/EEG (EGT nr L 228, 11.8.1992, s. 1, Celex 392L0049), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG av den 5 november 2002 om livförsäkring (EGT L 345, 19.12.2002, s. 1, Celex 32002L0083) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (EGT L 235, 23.09.2003, s. 10, Celex 32003L0041).

2 kap.

2 § Informationen ska utformas så att den underlättar de beslut som den som avser att teckna försäkring eller en försäkringstagare kan behöva fatta.

Allmänna råd

Det bör vara enkelt att överblicka försäkringens viktigaste egenskaper och begränsningar.

För pensionsförsäkring och kapitalförsäkring med sparande bör det tydligt framgå i vilken utsträckning nivån är garanterad på pensionsbelopp respektive försäkringsbelopp och eventuellt efterlevandeskydd.

För privata individuella livförsäkringsprodukter av sparandetyyp bör den viktigaste förköpsinformationen anges i ett faktablad. Faktabladet bör följa den standarduppställning med de rubriker som finns i *bilaga 3*, och i övrigt utformas så att det blir lätt för en konsument att jämföra likartade produkter. Om en genomsnittlig avkastning beräknas som geometriskt medelvärde bör det som anges om metoden i *bilaga 4* beaktas.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 2012.

MARTIN ANDERSSON

Björn Palmgren

*Bilaga 2***Information om livförsäkring och tjänstepensionsförsäkring**

Bilagan är indelad i följande huvudavsnitt:

- A. Information innan försäkring meddelas
- B. Information om försäkringens värde i samband med flytt
- C. Information under försäkringstiden, men före utbetalning
- D. Information under utbetalningstiden
- E. Kompletterande information om tjänstepensionsförsäkring

A. Information innan försäkring meddelas

Innan en försäkring meddelas ska ett försäkringsföretag lämna information enligt punkterna 1–20 till den som erbjuder teckna försäkring.

För livförsäkringar som endast gäller för dödsfall och som meddelas för en tid på längst fem år eller mot en premie som är beräknad och bestämd för högst fem år i taget, gäller dock inte 10–17.

För fondförsäkringar eller depåförsäkringar gäller inte 11–17. Om det enligt ett sådant försäkringsavtal kan inträffa att försäkringskapital inte kan betalas ut till följd av att ersättningsberättigade saknas, gäller inte heller punkterna 8 och 9.

Försäkringsavtal

Ett försäkringsföretag ska lämna information som innehåller:

1. Försäkringsavtalets löptid.
2. I förekommande fall hur försäkringen kan återköpas, ändras till fribrev eller dess värde flyttas.
3. Principerna för hur försäkringens värde bestäms om den återköps eller ändras till fribrev, respektive hur flyttbart belopp bestäms om försäkringens värde ska flyttas.
4. I vilka avseenden och under vilka förutsättningar försäkringsföretaget kan ändra villkoren i avtalet under försäkringstiden, särskilt när det gäller förmåner, avgifter och andra kostnadsuttag.
5. Försäkringstagarens rätt att säga upp försäkringsavtalet och hur det går till.
6. Huvuddragen av de skatteregler som gäller för försäkringen.

Premier

7. De villkor som gäller för premiebetalning.
8. Hur stor del av premien som avser huvudförmånen och i tillämpliga fall tilläggsförmåner.

Uttag av avgifter och disposition av överskott

9. Principerna för hur försäkringsföretagets drifts- och riskkostnader ska täckas liksom hur vinst kan delas ut.
10. Principerna för hur överskott ska fördelas mellan såväl försäkringstagare som andra ersättningsberättigade, och vad som gäller när försäkringskapitalet inte kan betalas ut till följd av att ersättningsberättigade saknas.
11. Principerna för hur överskottet får användas till förlusttäckning.
12. Faktorerna eller villkoren som villkorad återbäring beror av.
13. Principerna för uppräknings av utfallande periodiska belopp.
14. Försäkringsföretagets policy om kollektiv konsolidering och för återtag av återbäring (reallokerings), för det fall då ett försäkringsavtal kan få allokerad återbäring.
15. Information som tydligt anger vilken form av återbäring eller överskott som kan komma försäkringsavtalet tillgodo.

Ekonomiska uppgifter om försäkringsföretaget

16. Översiktliga uppgifter om vilka långsiktiga mål för placeringarna som försäkringsföretaget har fastställt och med ungefärlig fördelning på

- a) aktier och andelar,
- b) fastigheter och lån mot säkerhet i fastighet,
- c) fastförräntade tillgångar, och
- d) övriga placeringar.

17. De långsiktiga målen ska delas upp på:

- a) de samlade tillgångarna,
- b) de tillgångar som används för skuldtäckning som avser villkorad återbäring, och
- c) de tillgångar som används för skuldtäckning som avser garanterad återbäring och övriga försäkringsåtaganden.

För information om försäkringsföretagets historiska kapitalavkastning och kostnaderna för kapitalförvaltningen bör branschgemensamma nyckeltal och mätmetoder användas, om sådana finns. Vad som sägs om avkastningshistorik i *bilaga 3* bör dock också beaktas.

Särskilda uppgifter för försäkring där försäkringstagaren väljer fonder för placering av premierna

18. Hur ett fondbyte går till och hur stora avgifter som tas ut vid fondbyte.
19. De avgifter som försäkringsföretaget tar ut för att täcka driftskostnader och skatt, med fördelning på
 - a) avdrag från premien innan köp av andelar sker,
 - b) eventuell skillnad i köp- och säljkurs för andelar, och
 - c) avdrag från fond- eller andelsvärdet.

20. En översiktlig beskrivning av fondutbudet och, på begäran av den som erbjuds teckna försäkring, även information om en enskild fonds huvudsakliga inriktning.

Vad som sägs om information om fonder i *bilaga 3* bör också beaktas.

B. Information om försäkringens värde i samband med flytt

När en försäkringstagare vill flytta försäkringens värde till ett annat försäkringsföretag, ska information lämnas enligt a eller b. Detta gäller även för det fall en anställd som är att likställa med försäkringstagare, har rätt att flytta en tjänstepensionsförsäkrings värde, och vill utnyttja denna rätt.

a) Ett försäkringsföretag *från* vilket flytt sker ska lämna följande information till försäkringstagaren.

1. Uppgift om att det tidigare försäkringsavtalet upphör och att det värde som flyttas kommer att placeras i en ny försäkring enligt ett nytt avtal.

2. I förekommande fall ska försäkringsföretaget lämna information om

– att försäkringen hör till en särskild återbäringsgrupp därför att försäkringen gäller med flytträtt,

– vilket värde som kommer att flyttas, de avgifter som kommer att tas ut och de justeringar som kommer att göras av befintligt försäkringsvärde,

– att utfäst försäkringsbelopp och aktuellt riskskydd inklusive premiebefrielse-skydd som finns i gällande försäkringsavtal kan ändras i den nya försäkringen,

– att möjligheten att välja placering vid fondförsäkring förändras,

– tidpunkt när försäkringsföretagets ansvar upphör.

b) Ett försäkringsföretag *till* vilket flytt sker ska i förekommande fall lämna följande information till försäkringstagaren.

1. Försäkringens värde med uppdelning på värdet av garanterade förmåner och övrigt värde. Om hela värdet anses som premie för en utfästelse, behövs ingen sådan uppdelning.

2. All information som enligt dessa föreskrifter ska lämnas innan en försäkring meddelas. Sådan information behöver inte lämnas om flytten avtalades redan då försäkringen tecknades.

C. Information under försäkringstiden men före utbetalning

Ett försäkringsföretag ska under försäkringsavtalets löptid fram till utbetalningen lämna information till försäkringstagare och ersättningsberättigade som innehåller följande.

Ändringar

1. Uppgifter som avses i A 1–20, som är av väsentlig betydelse för tillämpningen av avtalet och som berörs av en beslutad ändring i lagstiftningen, av försäkringsvillkoren, fondbestämmelserna, eller försäkringsföretagets policy avseende kollektiv konsolidering. Om försäkringsföretaget fattar beslut om reallokering av återbäring, ska information lämnas så snart som möjligt om detta och om vilka effekter reallokeringen väntas få.

Årlig information

Försäkringsföretaget ska årligen informera om inbetalda premier och uttagna avgifter för den gångna perioden, i enlighet med följande:

2. I förekommande fall, uppgift om

- garanterad återbäring som har betalats ut eller ökat försäkringens värde under perioden,
- villkorad återbäring som har betalats ut eller ändrat försäkringens värde under perioden,
- försäkringens garanterade värde vid periodens början och periodens slut, eller om garantins utformning, och
- att ersättning kommer att börja utbetalas inom de närmaste tolv månaderna.

Uppgiften om garanterad eller villkorad återbäring får ersättas med uppgift om försäkringskapitalet vid periodens början och periodens slut.

3. Om information ges om allokerad återbäring, en uppgift om att den ingår i försäkringsföretagets riskkapital samt innebörden av detta.

4. Ändringar av de principer som tillämpas för uppräknings av utfallande belopp.

5. Hur stor ersättning inklusive återbäring som skulle ha utbetalats vid dödsfall på den gångna periodens slutdag i de fall då denna ersättning skulle avvika från försäkringens värde.

6. Avgifter som kommer att belasta värdet vid eventuellt återköp eller flytt av försäkringens värde.

7. De övriga avgifter som har tagits ut under perioden.

8. De övriga väsentliga orsakerna till förändringen av försäkringens värde under året, såsom:

- avkastning som har kommit försäkringen till del eller fördelats preliminärt,
- skatteavgifter som försäkringsföretaget har tagit ut ur försäkringens värde,
- riskpremie som försäkringsföretaget har tagit ut, och
- arvsvinst som har kommit försäkringen till del eller fördelats preliminärt.

9. I anslutning till påbörjande av periodisk utbetalning, att företaget har utnyttjat en rättighet att ändra försäkringsvillkoren, exempelvis när det gäller avgifter och antagande om livslängd.

10. Påminnelse om att försäkringen kan behöva ses över i vissa avseenden, till exempel förmånstagare, behovet av efterlevandeskydd och val av fonder inför början av en fondförsäkrings utbetalningstid.

D. Information under utbetalningstiden

Ett försäkringsföretag ska under utbetalningstiden lämna följande information till försäkringstagare och ersättningsberättigade:

Ändringar

1. Uppgifter som avses i A 1–20, som är av väsentlig betydelse för avtalet och som berörs av en beslutad ändring i lagstiftningen, av försäkringsvillkoren, fondbestämmelserna eller försäkringsföretagets policy avseende kollektiv konsolidering. Om försäkringsföretaget fattar beslut om reallokering av återbäring, ska information lämnas så snart som möjligt om detta och om vilka effekter reallokeringen väntas få.

2. Ändring av principer eller väsentliga ändringar av antaganden som används för att räkna upp utfallande belopp under utbetalningstiden.

Årlig information

Försäkringsföretaget ska årligen lämna information om följande:

3. Uppgifter för perioden om

- aktuellt försäkringsbelopp,
- den avkastning som har kommit försäkringen till del eller preliminärt fördelats,
- de skatteavgifter som har tagits ut,
- övriga avgifter som har tagits ut, samt
- i förekommande fall, att ersättningen kommer att upphöra inom de närmaste tolv månaderna.

E. Kompletterande information om tjänstepensionsförsäkring

Ett försäkringsföretag som driver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska iakttä följande när information lämnas till ersättningsberättigade.

1. Information om försäkringsföretaget

Efter begäran ska ersättningsberättigade få den senast upprättade årsredovisningen.

2. Information om pensionsplaner

Om försäkringsföretaget tryggar mer än en pensionsplan ska ersättningsberättigade efter begäran få årsredovisningen för den pensionsplan som de tillhör, om sådan information finns tillgänglig.

Vid ändring av reglerna för en pensionsplan ska de ersättningsberättigade, inom skälig tid räknat från beslutet om ändring, få relevant information om ändringen.

Ersättningsberättigade ska få tillräcklig information om dels de förmåner som de har rätt till, dels de utbetalningsalternativ som finns när pension eller andra förmåner ska börja betalas ut.

Efter begäran ska ersättningsberättigade få detaljerad och utförlig information om

- a) hur pensionsförmånerna bestäms när full tjänstetid har intjänats vid förmånsbestämd pension,
- b) pensionsförmånernas storlek om anställningen upphör, och
- c) villkor för överföring av pensionsrättigheter om anställningen upphör.

3. Uppgifter om placeringsriktlinjerna

Ett försäkringsföretag ska, efter begäran av en ersättningsberättigad eller någon som företräder denne, lämna information om placeringsriktlinjer upprättade i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2011:16) om placeringsriktlinjer och konsekvensanalys för institut som driver tjänstepensionsverksamhet. Informationen ska innehålla

- a) en övergripande beskrivning av de tillgångar som avser tjänstepension,
- b) uppgift om avkastningsmål, och
- c) uppgift om risknivå i tillgångar och åtaganden som helhet.

*Bilaga 4***Beräkning av geometriskt medelvärde****Beräkning av genomsnittlig totalavkastning eller återbäringsränta med geometrisk metod**

Den geometriska metoden är den gängse metoden vid beräkning av fonders genomsnittliga avkastning över en period. Med metoden beräknas genomsnittlig avkastning eller förräntning som en genomsnittlig effektivränta, dvs. som en genomsnittlig årsränta vid betalning i efterskott.

I tekniska termer kan metoden i ord beskrivas på följande sätt. Det tidsviktade medelvärdet av avkastningen eller räntan beräknas med utgångspunkt från ett tidsviktat vanligt aritmetiskt medelvärde av motsvarande avkastnings- eller ränteintensiteter. Det geometriska medelvärdet bestäms slutligen genom att räkna om den genomsnittliga intensiteten till vanlig effektiv avkastning eller ränta.

Om de avkastningar eller räntor som medelvärdet beräknas för gäller kalenderårsvis, är tidsviktningen enkel, med lika vikt för varje kalenderår. Men om exempelvis återbäringsräntorna har gällt i perioder med olika längd uttryckt i månader, ska de tidsviktas vid beräkningen av medelvärdet. En period om tre månader får då tidsvikten 25 procent av ett år medan en period av längden tolv månader får vikten 100 procent, dvs. ett år, osv.

Om vi utgår från fem kalenderårsavkastningar $T(1), T(2), \dots, T(5)$, t.ex. 5, 6, 10, 4 och -1 %, så är motsvarande intensiteter $u(1), u(2), \dots, u(5)$. Intensiteterna definieras av $u(i) = \log(1+T(i))$, beräknat med 10-logaritmen. I vårt exempel är intensiteterna $\log 1,05, \log 1,06, \dots, \log 1,2$. Beräkna det aritmetiska medelvärdet $u = [u(1)+u(2)+\dots+u(5)]/5$. Det geometriska medelvärdet är då $10^u - 1$. I vårt exempel är det aritmetiska medelvärdet 4,81 procent medan det geometriska är 4,74 procent. Det går att bevisa att det geometriska medelvärdet aldrig är större än det aritmetiska och att de är lika om alla ingående tal är lika.

Det geometriska medelvärdet är rättvisande i den meningen att ett belopp som sätts in vid femårsperiodens början får samma slutvärde om det förräntas eller växer:

- år för år med de fem givna talen, eller
- år för år med ett och samma tal, nämligen det geometriska medelvärdet.

Det följer att förräntning alla fem åren med det aritmetiska medelvärdet ger ett för stort och missvisande värde.

Ett exempel med varierande delperiodlängd: Låt avkastningarna eller räntorna vara som i föregående exempel men låt delperioderna ha längderna $t(1), t(2), \dots, t(5)$, t.ex. 11, 7, 6, 17 och 19 månader, totalt fortfarande 60 månader eller fem år. De viktade intensiteterna får då det tidsviktade aritmetiska medelvärdet $u = [11 \cdot u(1) + 7 \cdot u(2) + \dots + 19 \cdot u(5)]/60$. Det geometriska medelvärdet är som tidigare $10^u - 1$. Det viktade geometriska medelvärdet är 3,38 procent medan på motsvarande sätt viktat aritmetiskt medelvärde är 3,43 procent.

För att beräkna det geometriska medelvärde G när avkastning eller ränta uttrycks i procent, kan vi använda följande formler:

$$G = 100(10^{UA} - 1)$$

$$UA = \frac{1}{L} \sum_{k=1}^n d_k \log\left(1 + \frac{r_k}{100}\right)$$

$$L = \sum_{k=1}^n d_k$$

d_k = längden av delperiod k

r_k = avkastningen eller räntan för delperiod k , uttryckt som effektiv avkastning eller ränta, i procent.

Formeln kan också skrivas utan logaritmer:

$$G = 100 \left(\left(\prod_{k=1}^n \left(1 + \frac{r_k}{100} \right)^{d_k} \right)^{\frac{1}{L}} - 1 \right) = 100 \left(\left(\left(1 + \frac{r_1}{100} \right)^{d_1} \cdots \left(1 + \frac{r_n}{100} \right)^{d_n} \right)^{\frac{1}{L}} - 1 \right)$$